

Przemysłowej i wydajności pracy przyjęto przy konstrukcji budżetu państwa na r. 1964, że wpływy budżetowe wzrosną w stosunku do r. 1963 około 2,4 mld DM, tj. do kwoty 56 mld DM. Budżet zamyka się nadwyżką 75 mln DM.

Charakterystyczną zmianą w stosunku do lat ubiegłych jest w budżecie na r. 1964 zmniejszenie się zadłużenia. Przy uzasadnieniu budżetu na r. 1963 wskazywano na to, że jest to pierwszy rok, w którym państwo, w przeciwieństwie do lat ubiegłych, nie będzie potrzebowało obcej pomocy kredytowej, gdyż nie zużyje więcej niż produkuje. Rok 1964 stanowi dalszy postęp w tym kierunku. Planuje się mianowicie spłatę około 400 mln DM z kredytów zagranicznych zaciągniętych poprzednio.

Zarówno plan gospodarczy, jak i związany z nim budżet, wskazuje na duży wzrost siły gospodarczej Niemieckiej Republiki Demokratycznej. Wypracowane zostaną środki wystarczające nie tylko na podniesienie standardu życia ludności, lecz równocześnie na rozszerzenie programu inwestycyjnego i na częściową spłatę długów zaciągniętych w okresie mniej gospodarczo pomyślnym.

Tadeusz Krajczyk

MIĘDZYNARODOWE TARGI KSIĄŻKI W LIPSKU

Stare, blisko 400-letnie tradycje wydawnicze Lipska znane są w całym świecie. Z historii wiemy, że już w 1594 r. na tzw. *Michaelismesse* wydano pierwszy katalog książkowy, zawierający wszystkie wystawione wówczas pozycje. W 1825 r. założono w tymże mieście *Börsenverein der Buchhändler*, a rok 1830 wykazał, że Lipsk słusznie uchodzić może za metropolię europejskiego ruchu wydawniczego.

Mimo wielkich szkód poniesionych w czasie II wojny światowej, Lipsk nie utracił sławy centrum wydawniczego. Drukarnie lipskie wydają obecnie 90 milionów książek rocznie, a Targi odbywające się bez przerwy od 1945 r. stały się istotnym elementem życia kulturalnego kraju.

Osiemnaste z kolei Międzynarodowe Targi Książkowe w Lipsku (wrzesień 1963 r.) zlokalizowano w nowym luksusowo urządzonym gmachu targowym *Messehaus am Markt*. W Targach brało udział ogółem 500 wydawnictw z 18 krajów, a na powierzchni 8 000 m² wystawiono 40 000 pozycji książkowych. Lipsk gościł m. in. wydawców z Polski, Rumunii, Węgier, ZSRR, Czechosłowacji, Anglii, Francji, Holandii, Włoch, Szwajcarii. Zaznaczyć należy, że po raz pierwszy eksponowano w Lipsku wydawnictwa Organizacji Narodów Zjednoczonych. Uczestnicy Targów krajów zachodnich rozszerzyli swoją powierzchnię wystawową o 60% w stosunku do r. 1962. Każde wydawnictwo, mające do dyspozycji jedno z pięter nowego gmachu, wydawało książki według działów: literatura techniczna, naukowa, muzyczna, dziecięca, beletrystyka itp. Ponadto każde z państw, biorących udział w Targach, organizowało stoisko, dające ogólny przegląd produkcji wydawniczej danego kraju. Wiele wydawnictw brało po raz pierwszy udział w Targach. Wystawcy wyrażali się z wielkim uznaniem o gmachu targowym i Targach. Gmach, którego akt erekcyjny wmurowano w r. 1961, stał się tematem żywych dyskusji na konferencjach prasowych, organizowanych podczas Targów. Thomas Russel z *Collets Holdings Ltd* z Londynu tak wyraził się o Targach i nowym budynku wystawowym:

„Od r. 1949 rokrocznie przyjeżdżamy do Lipska. Jestem bardzo zadowolony z nowego gmachu, który raz jeszcze potwierdza to, że wydawnicze tradycje Lipska są dzisiaj równie żywe jak dawniej”¹.

¹ I. Furmanski, *40 000 Bücher in einem neuem Haus*. „Berliner Zeitung” z 3 IX 1963 r.

Wydawnictwa Niemieckiej Republiki Demokratycznej zwracały powszechną uwagę zarówno handlowców, jak i osób zwiedzających. Swoje publikacje zaprezentowały na Targach takie wydawnictwa NRD jak:

Aufbau-Verlag (E. Strittmatter, *Ole Bienkopp*; L. Renn, *Inflation*), *Mitteldeutscher Verlag* (G. de Bruyn, *Der Hohlweg*), *Verlag Neues Leben* (G. Görlich, *Das Liebste und das Sterben*), *Verlag Kultur und Fortschritt* (J. Steinmann, *Stimmen der Jahre*), *Rütten & Loening* (*Das Fest des Lebens* Louis Fürnberg — Band), *Verlag der Nation* (K. Zander, *Der kurze Roman von Elisabeth Brand*), *Deutscher Militärverlag* (K. Wurzberger, *Die Kapelle an der Grenze*), *Dietz-Verlag* (*Lenin-Werke* 39 Bände), *Gewerkschaftsverlag-Tribüne* (*Prämienfonds — richtig verwenden*, *Kennziffern — kein Geheimnis*, *Wettbewerb und Klassenlehre*), *Staatsverlag* (*Ein freies Deutschland entsteht* — pod redakcją A. Norden).

Poważny procent publikacji pochodził z *Gewerkschaftsverlag-Tribüne* i *Dietz-Verlag*, które wydaje 200 tytułów rocznie, i nowego wydawnictwa, istniejącego w okresie targowym zaledwie od ośmiu miesięcy — *Staatsverlag*. *Dietz-Verlag* zaprezentował wydania klasyków oraz dzieła polityczno-ekonomiczne (wydano prawie wszystkie dzieła Marksa i Engelsa, a dzieła Lenina do 39 tomu). Duże znaczenie ma wydanie czterotomowego protokołu VII Zjazdu *SED* i referatów Chruszczowa z r. 1962. Dyrektor wydawnictwa *Tribüne*, Günter Erxleben, oświadczył podczas konferencji prasowej, że wydawcom chodzi o to, by problemy VI Zjazdu *SED* i konferencji gospodarczej przedstawić z punktu widzenia związków zawodowych jako organizacji i reprezentanta klasy robotniczej. Nawiązanie kontaktów z innymi wydawnictwami i zakładami pracy ma stworzyć podstawy wartościowej literatury związkowej.

Kierownik najnowszego wydawnictwa niemieckiego, dyr. Büttner, oświadczył, że pozycje wydawane przez *Staatsverlag* mają służyć pomocą w wyjaśnianiu podstawowych zagadnień państwa i rządu². Kierownictwo stara się więc uwzględniać w planie wydawniczym przede wszystkim prace o tematyce współczesnej. Do takich należy m. in. broszura *Ein freies Deutschland entsteht*, która ukazała się pod redakcją prof. Alfreda Nordena. Inne tytuły tego wydawnictwa to: *Unsere Jugend und der Staat*, *Sieben Punkte für Frieden und Verständigung*.

Do tradycyjnych imprez związanych z Targami należą konferencje prasowe, spotkania z wydawcami i autorami wydawanych książek. Wydawcy nawiązują kontakty, dokonują wymiany w zakresie literatury pięknej, naukowej, technicznej, czytelnicy zaś poznają autorów swoich ulubionych książek na spotkaniach i wieczorach autorskich. „Starsi pisarze przedstawiają młodych” — pod takim hasłem zorganizowano staraniem *FDJ* w Lipsku i przy współudziale dwóch wydawnictw (*Verlag Neues Leben* i *Mitteldeutscher Verlag*) dwa spotkania literackie. Imprezy te zorganizowano na Targach po raz pierwszy i w przyszłości mają one być kontynuowane. Większą część publiczności stanowiła młodzież. Wystąpili m. in. Günter de Bruyn, który czytał wyjątki ze swojej przygotowanej do druku powieści pt. *Der Hohlweg* oraz Erik Neutsch z wyjątkami jeszcze niedokończony powieści *Die Spur der Steine*. Na drugiej imprezie młodzi pisarzy reprezentował Max Zimmering. Günter Görlich czytał fragmenty książki pt. *Das Liebste und das Sterben*.

Do ważnych elementów międzynarodowych Targów należą konferencje prasowe. Na jednej z nich Klaus Gysi podał do wiadomości, że NRD zwiększyła import wydawnictw książkowych i prasowych z NRF od 1960 r. 12%. Stwierdził również, że NRD sprowadza znacznie więcej publikacji z NRF niż NRF z NRD. Z danych statystycznych warto odnotować, że w NRD wydaje się rocznie 6 książ-

² G. Bohnsack, *Unerschöpflich das Thema Buch*. „Berliner Zeitung” z 6 IX 1963 r.

zek na jednego obywatela, w NRF natomiast — 2,7. W 1962 r. przeciętny nakład jednej powieści wynosił w NRF 3200 egzemplarzy, w NRD zaś — 15000. Gysi podkreślił, że obok standardowych dzieł literatury socjalistycznej (Brecht, Seghers) także i utwory młodszych pisarzy NRD osiągają wysokie nakłady. Zachodniemieccy dziennikarze zdziwieni byli faktem, że w 1962 r. wydano w NRD 332 dzieła teologiczne i religijne w nakładzie 3,8 mln egzemplarzy.

Wydawnictwa NRD oferują dzieła dojrzałe, które znalazły uznanie w kraju i za granicą. Statystyka wydawnicza świadczy też o rosnącym zainteresowaniu książkami i rozwoju czytelnictwa w NRD np. powieść J. Wohlgemuta, *Das achte Weltwunder* osiągnęła w ciągu jednego roku nakład 80000 egzemplarzy. W takim samym nakładzie wydano *Beschreibung eines Sommers* H. Jakobsa, a powieść Christy Wolf, *Geteilter Himmel* rozeszła się w 50000 egzemplarzach. Pozycją cieszącą się szczególnym powodzeniem na rynku księgarskim była powieść Güntera Görlicha, *Das Liebste und das Sterben*, w której autor — na podstawie dzieł jednej rodziny — przedstawił losy całego narodu. Powieść ukazała się w wydawnictwie *Neues Leben*.

Na Targach 1963 największe zainteresowanie wzbudzały takie pozycje jak: *Ole Bienkopp* E. S. Rittmatters, *Die Papiere des Andreas Lenz* S. Heyma, *Inflation* L. Renna.

Wszystkie rekordy popularności pobiła jednak książka, pt. *Der zweite Weltkrieg* wydana przez *Mitteldeutscher Verlag*. Z 300000 archiwalnych zdjęć niemieckich i radzieckich Heinz Bergschicker wybrał 1500 dotąd nigdzie nie publikowanych i wydał w pracy o kulisach i przebiegu II wojny światowej. Już w pierwszym dniu Targów szwajcarscy i holenderscy wydawcy kupili tę publikację, a przedstawiciele innych państw starali się o licencję.

Targi książkowe umożliwiają poznanie kulturalno-politycznego oblicza poszczególnych wydawnictw. W Lipsku najwyższe zainteresowanie budziły oczywiście tendencje reprezentowane przez wydawnictwa NRD³. Na przykładzie stoiska weimarskiego *Volksverlag*, można było stwierdzić, że wydawnictwo to stara się kształtować człowieka socjalistycznego przez jaknajszersze udostępnianie dzieł literatury humanistycznej. Biblioteka klasyków liczyć ma 120 tomów, dotychczas wydano już 78, które od 1955 r. osiągnęły nakład 1,5 mln egzemplarzy. Biorąc do ręki jakikolwiek prospekt wydawniczy NRD można stwierdzić, że czytelnik ma możliwość skompletowania dzieł klasyków czy współczesnych pisarzy.

Wydawnictwo *Rütten & Loening* natomiast stale zwiększa nakłady dzieł realistów XIX i XX w. Ostatnio wydano 14 tom, mającego liczyć 16 tomów, wydania zbiorowego dzieł Arnolda Zweiga. Ukazał się również 14 tom (*Exil*) dzieł zbiorowych (ogółem 20 tomów) Liona Feuchtwangera. W czasie Targów wymieniano także wysokie nakłady utworów takich pisarzy jak: Bruno Apitza, Dietera Nolla, Karl-Hansa Jakobsa, Herberta Nachbara, Christy Wolf i in. Autorzy ci podejmują przede wszystkim tematykę jak najbardziej współczesną. Nakłady ich utworów pozostają jednak ciągle zbyt niskie wobec zapotrzebowania na rynku księgarskim. Inna sprawa, że niektóre nowe dzieła ukazują problematykę zbyt powierzchownie. Nawet powieści Christy Wolf i Brigitte Reimann, o wysokich walorach artystycznych, nie poruszają tematyki narodowej w stopniu zadowalającym.

Aleksander Abusch opublikował na łamach „*Neues Deutschland*” krótką statystykę wydawniczą (od 1958 r.)⁴. Nakłady najbardziej poczytnych autorów od 1958 r.:

³ W. Köhler, *Tradition und Fortschritt — Notizen vom Besuch des neuen Buchmessenhauses am Markt in Leipzig*. „*Neues Deutschland*” z 11 IX 1963 r.

⁴ A. Abusch, *Bücher in Zahlen*. „*Neues Deutschland*”, z 5 IX 1963 r.

Bertold Brecht	—	1 060 000	egz.
Johannes R. Becher	—	855 000	„
Anna Seghers	—	805 000	„
Ludwig Renn	—	754 000	„
Willi Bredel	—	527 000	„
Friedrich Wolf	—	518 000	„
Arnold Zweig	—	431 000	„

Nakłady niektórych książek od 1958 r.:

B. Apitz, <i>Nadzy wśród wilków</i>	—	782 000	egz.
E. Strittmatter, <i>Cudotwórca</i>	—	215 000	„
A. Seghers, <i>Decyzja</i>	—	187 000	„
B. Voelkner, <i>Chłopi z Karwenbruch</i>	—	123 000	„
W. Bredel, <i>Nowy rozdział</i>	—	103 000	„
D. Noll, <i>Przygody Wenera Holta</i>	—	135 000	„
H. Nachbar, <i>Wesele w Länneken</i>	—	100 000	„
G. Hofe, <i>Czerwony śnieg</i>	—	55 000	„

Międzynarodowe Targi Książkowe w Lipsku dowiodły, że literatura w NRD rozwija się coraz bujniej, że publikacje w tym kraju wydawane osiągają światowy poziom, zaś twórczość młodszej generacji literackiej — mimo pewnych braków — przedstawia się bardzo obiecująco.

Karina Sobkowska